

Gaja Kos

Bina Štampe Žmavc: *Barka zvezd.*

Ilustriral Danijel Demšar.

Maribor: Obzorja, 2014.

Zlate črke na temno modri naslovnici bralcu v misli nemudoma prikličejo zvezde na nočnem nebu in kaj kmalu se izkaže, da je takšna asociacija lepo v skladu z vsebino (oziroma vsaj delom vsebine) nove pesniške zbirke pesnice, pravljíčarke in dramatičarke Bine Štampe Žmavc, posvečene “tihim sanjalcem, ki tkejo peruti sveta”.

S sanjami se ukvarja že naslovna pesem *Barka zvezd* (“Sanje so kot barka zvezd.”), pa naslednja, *Veke* (“V spanju se veke zapro, / da sanje se ne izgubijo”) in še katera, pri čemer so sanje lahko nekaj prijetnega oziroma prijetno vznemirljivega, izjemoma pa tudi neprijetnega (*Čudna ptica*). V številnih pesmih se pojavljajo sonce in že omenjene zvezde, skratka nebesni pojavi, pa zima oziroma zimski motivi, cvetlice, drevesa in druge podobe iz narave. Pesmi Bine Štampe Žmavc spregovarjajo tudi o času in smrti (deloma v pesmi *Mama je ena sama*, še posebej pretresljivi pa so verzi pesmi *Deček in smrti*), torej nam pred oči ne slikajo zgolj oddaljenih svetov, ki jih, nekatere, lahko bolj kot ne le slutimo ali sanjamo, pač pa tudi takšne pojave. Sploh nam skoraj vseh štirideset pesmi, kolikor jih je zbranih v pričujočo zbirko, kaže svet kot čudežen in hkrati skrivnosten ali celo prav težko doumljiv, včasih dosegljiv le srcu, ne pa tudi očem: “Morda srce ve, kar je skrito očem. / Kako zraste pesem v duši ljudem. / ... / Zakaj zvezde žive milijon let, / ko pesmi že davno zmanjka besed.” (*Kaj srce ve*).

Pesnica se v nekaterih pesmih posveča tudi samim ustvarjalnim postopkom. V pesmi *Sonce v besedi* si tako zastavi po mojem bistveno vprašanje, ki bi si ga moral vedno znova – nemara nekoliko drugačne vsebine, kajpada – zastavljati vsak dober umetnik in do njega čutiti veliko odgovornost: “Kako naj pesnik napiše, / da bo sonce v besedi sijalo, / ne da se bo samo / prebralo?” Odgovarja takole: “Slikar mu nariše žarke / in sonce res sije. / Pesnik pesni čarovnije, / ki besed begave barke / spremenijo v sončne

žarke.” O pomenu oziroma učinku, ki ga lahko doseže pesem, razmišlja v pesmi *Ptica pesmi*: “Pesem prhutne vate / tiho, neslišno kot ptica, / nihče ne ve, kdaj od nekod / vzdrhti v srcu perutnica. /.../ Čeprav tak, da pozabil bi nanj, / pravzaprav sploh noben dan, / ko prileti ptica pesmi, / v snegu vzcveti tulipan.”, o tem, kaj pesem sploh je, pa v pesmi *Dotikovanja*: “Pesem je / vesolje besed / od stiha do stiha.” V pesmi *Pesnik v daljavi spomina* se pojavi pesnik, ki brska po spominu, prav tako je mesto besednemu umetniku prepuščeno v nekaterih drugih pesmih; v *Pesmi* denimo prisluhne navdihu in ustvarja, dejaven je tudi v *Stopinjah besed*: “Pesnik pušča stopinje besed / v nevidnem prahu tišine, / ko zdi se, da spregovarja svet / z rimo brezdanje stihnine.”

Zbirka *Barka zvezd* svojemu bralcu ponuja tako kratke – najkrajšo, *Čigav je svet*, sestavljata dve dvovrstičnici, ki kažeta pesničin posluh za pomembna vprašanja in njeno sposobnost podajanja premišljenih, modrih, liričnih odgovorov – kot tudi daljše pesmi, zavezane rimi, tehnično brezhibne in z izbranim besediščem, ki v nobenem verzu ni prepuščeno naključju. Poleg tega Bina Štampe Žmavc ustvarja izvirne podobe in formulacije, na primer: “kupole krošenj široke / so soncu vitraži nad travo” (*Drevesa*); “skrivnost je navznot zavihan svet, / školjka tišine onstran besed” (*Skrivnostja*); “Misel očem je nevidna, / pa vendar tako živa / zazdi se včasih vsevidna, / ko skrita za čelom prebiva.” (*Premišljevanja*). Tako kot za predhodno ustvarjalkino poezijo – ter za nekatere njene pravljice (*Pravljica o medvedku in punčki, Princessa srca* ...) – so tudi za pričujočo zbirko značilni izjemna nežnost, umirjenost, včasih celo občutek prefinjene krhkosti (*Bela uspavanka, Bela pot*).

Tudi tokrat, kot že mnogokrat (kar se vsakič znova izkaže za modro potezo), je bila likovna podoba poezije Bine Štampe Žmavc zaupana Danijelu Demšarju. Slednji je ustvaril sugestivne ilustracije, ki se ponujajo v dolgotrajnejše, bolj poglobljeno opazovanje in so, tako kot pesmi, nekoliko skrivnostne, sanjske in nežne, pri čemer njihovi posamezni deli oziroma elementi včasih “potujejo” s strani na stran.

Ob vseh omenjenih atributih se tematsko sicer razmeroma raznovrstna, a po vzdušju precej usklajena zbirka *Barka zvezd* prav v tolikšni meri kot mlademu bralcu ponuja tudi odraslemu in nagovarja ljubitelje razkošnih besednih in v tančico skrivnosti zavitih likovnih podob.